

«зелених» банків тощо. В Україні до цього механізму доцільно залучити й частину коштів домогосподарств, які поки знаходяться поза банками, а також кошти заробітчани та тимчасово вільні кошти об'єднаних територіальних громад.

Джерела та література

1. Костин А. И. Стратегия устойчивого развития и будущее мирового порядка. *Социо-гуманитарные знания*. 2018. № 9. С. 109-121.
2. Crafts N. *Globalization and Growth in the Twentieth Century*. IMF. 2000. P. 27-29.
3. Захарченко А., Михайленко О. Зелена революція в Україні: для всіх чи для обраних. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/02/16/634141/>.
4. Брус Л. Переходные финансы // *Kommersant.ru/doc/3211702*.
5. Самаєва Ю. Швидше, вище, сильніше! *Дзеркало тижня*. 2019. 9 лютого. С.6.
6. Савчук С. Продовжено дію Урядової програми «теплих» кредитів на 2017 рік. URL: <http://sae.gov.ua/uk/news/1552>.
7. Буренко Т. О., Крамаренко Т. О., Огай М. Ю. Інформаційне оцінювання результативності державної програми «теплі кредити». *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 3. С. 100-113.

References

1. Kostyn, A. Y. (2018). *Stratehiya ustoichyvoho razvytyia y budushchee myrovoho poriadka*. *Sotsyohumanytarnye znanyia* [Sustainable Development Strategy and the Future of the World Order]. *Sotsyohumanytarnye znanyia*, 9, 109-121.
2. Crafts N. *Globalization and Growth in the Twentieth Century*. IMF. 2000. P. 27-29.
3. Zakharchenko, A. & Mykhailenko, O. (2018). *Zelena revoliutsiia v Ukraini: dlia vsikh chy dlia obranykh* [Green revolution in Ukraine: for all or for the elect]. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/02/16/634141/>.
4. Brus, L. *Perekhodnye fynansy* [Transitional Finance]. Retrieved from: <http://kommersant.ru/doc/3211702>.
5. Samaieva, Yu. (2019, February 9). *Shvydshe, vyshche, sylnishe!* [Faster, higher, stronger!]. *Dzerkalo tyzhnia*. pp. 6
6. Savchuk, S. *Prodovzhenno diiu Uriadovoi prohramy «teplykh» kredytiv na 2017 rik* [The Government's program of «warm» loans continued until 2017]. Retrieved from: <http://sae.gov.ua/uk/news/1552>.
7. Burenko, T. O., Kramarenko, T. O. & Ohai, M. Yu. (2018). *Informatsiine otsiniuvannia rezultatyvnosti derzhavnoi prohramy «tepli kredyty»* [Information evaluation of the effectiveness of the state program «warm loans»]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, 3, 100-113.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2019 р.

Борисюк Олена,
кандидат економічних наук, доцент,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
кафедра фінансів, банківської справи та страхування,
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0002-9411-4118
e-mail: lena-borysuk@ukr.net

Дацюк-Томчук Марія,
кандидат економічних наук, доцент,
Луцького інституту розвитку людини Університету "Україна"
кафедра права та фінансів,
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0002-9794-8943
e-mail: mashaprof@ukr.net

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-02-95-101>

НОВІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В сучасних умовах фінансові інновації мають важливе значення для ефективного функціонування фінансового ринку і переходу до цифрової економіки. Цифрові інновації стимулюють розвиток цифрової економіки і суспільства, дають можливість застосування розробок в багатьох областях і призводять до трансформації економіки. Компанії з високим рівнем організаційного та людського капіталу з великою ймовірністю будуть отримувати найбільшу вигоду від інвестицій в цифрові технології. Ці компанії є досить гнучкими і здатними максимізувати вигоди від своїх інвестицій шляхом виявлення і використання можливостей для зростання продажів, реорганізації процесів і підвищення ефективності виробництва. У статті виділені нові вектори, що сприяють розвитку сучасних технологій на фінансовому ринку, а також досліджено проблеми його інноваційного розвитку в умовах цифрової трансформації бізнесу.

Ключові слова: фінансовий ринок, цифрова економіка, інформаційні технології, штучний інтелект, програма розвитку фінансового сектору.

Борисюк Елена,
кандидат экономических наук, доцент,
Восточноевропейский национальный университет, имени Лесии Украинки,
кафедра финансов, банковского дела и страхования,
г. Луцк; ORCID ID 0000-0002-9411-4118
e-mail: lena_borysuk@ukr.net

Дацюк-Томчук Мария,
кандидат экономических наук, доцент,
Луцкого института развития человека университета «Украина»,
кафедра права и финансов,
м. Луцк; ORCID ID 0000-0002-9794-8943
e-mail: mashaprof@ukr.net

НОВЫЕ ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

В современных условиях финансовые инновации имеют ключевое значение для эффективного функционирования финансового рынка и перехода к цифровой экономике. Цифровые инновации стимулируют развитие цифровой экономики и общества, дают возможность применения разработок во многих областях и приводят к трансформации экономики. Компании с высоким уровнем организационного и человеческого капитала с большой вероятностью будут получать наибольшую выгоду от инвестиций в цифровые технологии. Эти компании являются достаточно гибкими и способными максимизировать выгоды от своих инвестиций путем выявления и использования возможностей для роста продаж, реорганизации процессов и повышения эффективности производства. В статье выделены новые векторы, способствующие развитию современных технологий на финансовом рынке, а также исследованы проблемы его инновационного развития в условиях цифровой трансформации бизнеса.

Ключевые слова: финансовый рынок, цифровая экономика, информационные технологии, искусственный интеллект, программа развития финансового сектора.

Borysiuk Olena,
PhD in Economics, Associate Professor,
Lesia Ukrainka Eastern European national university,
Department of finances, bank business and insurance,
Lytsk; ORCID ID 0000-0002-9411-4118
e-mail: lena-borysuk@ukr.net

Datsyuk-Tomchuk Maria,
PhD in Economics, Associate Professor,
Lutsk Institute of Human Development of the University of "Ukraine",
Department of Finance and Credit,
Lytsk; ORCID ID 0000-0002-9794-8943
e-mail: mashaprof@ukr.net

NEW VECTORS OF DEVELOPMENT OF FINANCIAL MARKET OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY

In modern conditions, financial innovation is key to the efficient functioning of the financial market and the transition to a digital economy. Digital technologies will transform the methods of work of state bodies, enterprises, individual entrepreneurs and citizens, facilitating the fulfillment of their tasks. Digital innovations stimulate the development of the digital economy and society, enable the use of developments in many areas and lead to a transformation of the economy. Companies with a high level of organizational and human capital will be most likely to benefit from digital technology investments. These companies are quite flexible and capable of maximizing the benefits of their investments by identifying and exploiting opportunities for sales growth, process reorganization and improved production efficiency. The article highlights new vectors that promote the development of modern technologies in the financial market, as well as problems of its innovative development in the conditions of digital transformation of business.

An important condition for the emergence of financial innovation is the set of factors of external influence. First, they include the results of processes of globalization and international integration, increased competition in financial markets, global consolidation, rapid growth of information technology and a number of others. Globalization, because of deregulation processes and easing restrictions on access to regional financial markets, has significantly increased the profitability of activities by accelerating the free movement of capital and the widespread use of new instruments, which in turn required new ways and approaches to risk management. In addition, globalization encourages competition among financial intermediaries who seek to capture certain market segments on an international scale. The interplay of competition and innovation has a stimulating character. Competition forces financial companies to develop new products and services and implement non-standard approaches to doing business. In turn, innovations open new lines of competition.

Key words: financial market, digital economy, information technologies, artificial intelligence, financial sector development program.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розвиток цифрової економіки України полягає у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формуванні потреб щодо використання цифрових технологій, продуктів та послуг серед українських секторів промисловості, сфер життєдіяльності, бізнесу та суспільства для їх ефективності, конкурентоздатності та національного розвитку, зростання обсягів виробництва високотехнологічної продукції та благополуччя населення.

Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем.

В умовах цифрової економіки інформаційні технології та інновації впливають на фінансовий ринок України, його інститути, інфраструктуру і визначають необхідність розвитку принципово нових підходів до формування механізмів ефективного перерозподілу фінансових ресурсів і ризиків між різними учасниками фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Формування концептуально нових механізмів надання фінансових послуг внаслідок цифровізації фінансових ринків розглянуто в дослідженнях зарубіжних учених В. Бансала, Ян Гідді, О. Давидова, Є. Кочетова, О. Лаврушина, Дж. Маршала, М. Міллера, Д. Михайлова, Ф. Мишкіна, П. Туфано, К. Рогоффа, В. Сільбера та інших. Сучасні напрямки розвитку інноваційної діяльності та перспективи еволюції розвитку фінансового ринку досліджують такі вітчизняні вчені, як: В. П. Александрова, А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, С. А. Єгоричева, А. Я. Кузнєцова, Т. А. Медвідь, Л. М. Назарчук, Л. І. Федулова та інші.

Мета й завдання статті. Метою статті є оцінка нових векторів розвитку фінансового ринку України шляхом впровадження інноваційних технологій в умовах цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих наукових результатів дослідження. Розвиток фінансового ринку на сучасному етапі пов'язаний з використанням нових інформаційних технологій, а також з документацією, звітністю, стратегією і процесами, що здійснюються за допомогою комп'ютерної техніки та інтернету. Особливо відчувається вплив комп'ютеризації та інтернетизації на фінансовому ринку, де інновації в сфері інформатизації впроваджуються і використовуються в першу чергу, завдяки можливостям, і потребам фінансових інститутів.

На сьогоднішній день фінансові технології (фінтех) приваблюють як розробників програмного забезпечення, так і гравців фінансового ринку, які готові імплементувати в життя інноваційні рішення.

Основними рушійними силами фінтех стали: наявність мобільного інтернету та смартфонів, втрата довіри населення до банків та незадоволеність банківськими послугами. Серед найбільш актуальних трендів розвитку фінансового ринку варто зазначити наступні (табл.1).

Таблиця 1

Основні чинники, які сприяли розвитку нових технологій на фінансовому ринку*

Послуги через мобільний телефон	У сучасному світі телефон стає квитком у світ фінансових послуг. За допомогою телефону дуже легко та зручно здійснювати платежі та перекази. Практично кожна друга людина на планеті вже має смартфон у своїй кишені. Зі збільшенням екранів телефонів, появою відкритих інтерфейсів програмування додатків (API) та створенням зручних мобільних додатків в еру інтернету для людей простіше не тільки одержувати фінансову інформацію, але й здійснювати платежі та користуватися цілим спектром мобільних фінансових послуг.
Альтернативні види платежів	Даний тренд включає платіжні термінали, безконтактні та мобільні платежі, QR-платежі, електронні та цифрові гаманці, а також криптовалюти. Впровадження правил щодо електронних грошей в Європейському Союзі та поява й розвиток нових фінансових провайдерів електронних грошей, таких як M-Pesa у Кенії, WeChat Pay та Alipay у Китаї, дали доступ мільйонам людей до фінансового сектору та різних способів платежів фінансових послуг.
Маркетплейси	Розвиток небанківських послуг кредитування дозволив надавати кредити клієнтам через посередницькі цифрові платформи, які поєднують кредиторів із позичальниками, з використанням власних коштів таких платформ або ж прямим кредитуванням між учасниками. У цій широкій категорії представлені платформи прямого кредитування в форматі P2P та онлайн балансове кредитування.
Моделі P2P кредитування	Допомагають позичальникам отримати фінансування від приватних або інституційних інвесторів. У Китаї моделі P2P кредитування дали змогу долучитися до фінансування мільйонам людей, які не користувалися або недостатньо користувалися банківськими послугами, а також підприємствам, які не мали можливості отримати традиційний кредит.
Штучний інтелект	Штучний інтелект забезпечує розпізнавання мови та текстів, здатен приймати рішення у завданому алгоритмі, виконувати переклад на різні мови. Фактично, ми використовуємо ці технології вже сьогодні кожний день - у Google translate або Siri від Apple. У банківських контакт-центрах один за одним з'являються боти, які відповідають на клієнтські запитання.

*Складено на основі джерел [1; 4]

Водночас розвиток фінансових технологій як нових векторів розвитку фінансового ринку активно підтримується низкою різноманітних ініціатив та заходів з боку Національного банку України. Так, НБУ затвердив Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року (Постанова №391 від 18.06.2017 р.), що передбачає низку ініціатив (рис.1).

Одним із основних факторів, котрий сприяє інноваційним напрямкам розвитку фінансового ринку України є поширення Інтернету. Проникнення Інтернету в Україні продовжує стрімко зростати. Так, у 2008 році лише 24% дорослого населення мало доступ до Інтернету, тоді як у 2017 році показник виріс до 63% [3].

Рис. 1. Ініціативи НБУ в рамках програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року*
*Складено на основі джерела [7]

Інтернет та його швидкість в Україні постійно покращуються, у тому числі завдяки зменшенню вартості та збільшенню доступу, особливо це стосується мобільного інтернету. Постійні інвестиції та підтримка високошвидкісного інтернету в подальшому сприятиме розвитку й використанню послуг та продуктів інноваційних технологій у країні. Запланований рух у напрямку відкритих API згідно з PSD2 також сприятиме розвитку ФінТех в Україні. У відповідь на попит з боку ФінТех-компаній створюються акселераційні та інкубаційні програми. Відповідно до проведеного опитування ФінТех-провайдери працюють у таких напрямках (рис.2).

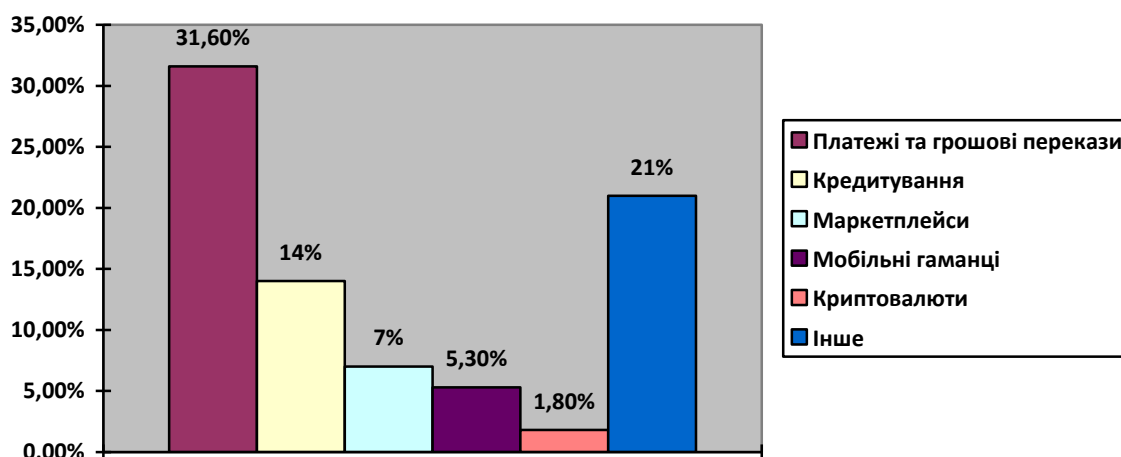

Рис.2. Основні фінансові технології на вітчизняному фінансовому ринку в 2018 р.*
*Складено на основі джерел [2; 6]

Дослідження проблем інноваційного розвитку фінансового ринку стосується таких векторів [1]:

1) фінансові аспекти забезпечення інноваційної моделі вітчизняної економіки, що передбачають форми, терміни, обсяги і методи фінансування інноваційних проєктів, тобто формування фінансового механізму інноваційного розвитку реальної економіки;

2) інновації, реалізовані на фінансовому ринку, як нові інструменти вирішення економічних проблем. Кон'юнктура ринку і циклічність його розвитку викликають різні форми економічної, технологічної та організаційної ініціативи, що реалізовується за допомогою інноваційних пропозицій, що відповідає стратегії інтенсивного (випереджаючого) розвитку фінансового ринку;

3) інституційні інновації, або інституційне проектування відносин на фінансових ринках, пов'язані з завершенням формування світового інституційного економічного простору. Інституційні інновації, як організаційний ресурс, формують систему правил (метаправо), що відповідають новим умовам ринкового середовища, механізми та оцінки результатів їх дії в сучасному глобалізованому світі;

4) управлінські інновації в системі регулювання фінансових ринків, які поширюються як на інститут державного регулювання в особі державних структур і державних наукових установ, так і на управління відносин, пов'язаних з діяльністю саморегулювальних організацій (асоціацій професійних учасників ринку) та інституційних інвесторів. Динамічні зміни ринкової ситуації постійно вимагають нововведень в методи прогнозування, аналізу, обліку, аудиту і контролю, удосконалюючи їх з метою запобігання системних ризиків в діяльності економічних суб'єктів.

Зазначені економічні й соціальні зміни створили такі умови, при яких поява інструментів «нових грошей» на фінансовому ринку України стало лише питанням часу. До подібних інструментів відносяться в першу чергу платформні рішення на основі краудтехнологій - краудфандінг, краудлендінг, краудінвестинг, які дозволяють залучати кошти для розвитку інноваційних і швидкозростаючих проєктів. Інноваційна складова цих підходів на вітчизняному фінансовому ринку полягає в наступному [3]:

- нові механізми укладання угод: розвиток мережі Інтернет, фінансових технологій, платіжних систем і кібербезпеки дозволили укласти угоди фінансового характеру електронно, без особистої присутності, і з мінімальними ризиками;

- новий порядок транзакційних витрат: традиційно посередниками між інвесторами і об'єктом фінансування виступають важкі, архаїчні структури (банки, фонди), чия участь пов'язана з високими транзакційними витратами. При використанні «нових грошей» посередником виступає тільки гнучка, автоматизована платформа, що істотно знижує транзакційні витрати.

- нові можливості для управління ризиками: інструменти «нових грошей» не змінюють співвідношення ризику і прибутковості від інвестицій в малий бізнес, однак вони дають додаткову гнучкість для інвестора, дозволяють варіювати обсяг інвестицій в одну компанію і тим самим створювати портфель, що відповідає його індивідуальному ризик- профілю.

Висновки та пропозиції. Наразі покращується середовище для підтримки нових векторів розвитку фінансового ринку України. Серед важливих змін, які були нещодавно запроваджені в українському законодавстві можна відмітити:

- дозвіл на підписання рахунків та угод електронним підписом;

- банки вже не зобов'язані перекладати документи українською, якщо вони складені англійською;

- українські ІТ компанії продовжують користуватися спрощеним оподаткуванням – 5% на рік;

- НБУ продовжує поступово знімати обмеження на репатріацію дивідендів — ліміт підвищено до 5 000 000 дол. США на одну юридичну особу на рік;

- НБУ активно відстоює прийняття директив Європейського Союзу, наприклад у PSD2 у внутрішніх законодавчих актах;

- нещодавне прийняття закону про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних операцій на внутрішньому ринку (Закон «Про електронні довірчі послуги»).

Таким чином, інновації, реалізовані на фінансових ринках, являють собою нову форму системоутворюючих фінансових відносин на основі введення цілеспрямованих змін в цілі, зміст, методи і форми діяльності фінансових інститутів, що забезпечують ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, ліквідність, прибутковість та ризиковість з метою отримання економічної вигоди або будь-якого іншого, в тому числі системного, ефекту. Тому в найближчій перспективі

вкрай потрібна єдина стратегія цифрової економіки, щоб загострити фокус і спрямувати зусилля на ключові пріоритети розвитку фінансового ринку України з урахуванням наявних можливостей та аналізу сильних і слабких сторін.

Джерела та література

1. Єгоров Є. С. Програма інноваційного розвитку зарубіжних країн: досвід та досягнення. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Apir/2016_2/Yegorov%202.pdf.
2. Індекс глобальної конкурентоспроможності. URL: <http://edclub.com.ua/tegy/indeks-globalnoyikonkurentospromozhnosti>.
3. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / За заг. ред. В.М. Геєця та ін.; НАН України. К., 2015. 336 с.
4. Інновації в Україні: європейський досвід та рекомендації для України. К.: Фенікс, 2013. Т. 3. 176 с.
5. Карлін М. І. Борисюк О. В. Управління державними фінансами : посіб. Луцьк : ПП Іванюк , 2013. 273 с.
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
7. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

References

1. Yehorov Ye. S. (2016). Prohrama innovatsiinoho rozvytku zarubizhnykh krain: dosvid ta dosiahnennia [Program of innovative development of foreign countries: experience and achievements]. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Apir/2016_2/Yegorov%202.pdf. [in Ukrainian].
2. Indeks hlobalnoi konkurentospromozhnosti (2016). [Global Competitiveness Index]. URL: <http://edclub.com.ua/tegy/indeks-globalnoyikonkurentospromozhnosti>. [in Ukrainian].
3. V.M. Heiets (2015). Innovatsiina Ukraina 2020 : natsionalna dopovid. [Innovative Ukraine: National Report] Kyiv : NAN Ukrainy [in Ukrainian].
4. Innovatsii v Ukraini (2013). Yevropejs'kyj dosvid ta rekomendatsii dlia Ukrainy [Innovation in Ukraine: European Experience and Recommendations for Ukraine]. Feniks, Kyiv, 176 p. [in Ukrainian].
5. Karlin M. I. Borysjuk O. V. (2003), Upravlinnja derzhavnymy finansamy [Public finance management], Luck: PP Ivanjuk, 273 p. [in Ukrainian].
6. Ofitsiyniy sait Natsionalnoho banku Ukrainy (2018). [Official site of the National Bank of Ukraine]. URL: <http://www.bank.gov.ua>. [in Ukrainian].
7. Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020».(2015). [About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine-2020"]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.04.2019 р.

УДК 005.915:334.7:339.138

Levytskyi Viktor,
PhD in Economics, Associate Professor,
Department of finances and credit
Lutsk; ORCID ID 0000-0001-8695-9690
e-mail: lewiktork@gmail.com
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-02-101-108>

THE OPTIMIZATION OF SYSTEM FINANCIAL MANAGEMENT OF ENTERPRISE BASED ON THE ANALYSIS OF INVESTMENTS IN ITS MARKETING ACTIVITIES

The article describes the main issues of formation and optimization of the system of financial management of enterprise based on the analysis of investments in its marketing activities. Analyzed theoretical approaches to the financial management of the business and its interdependence with investment analysis and marketing activities of enterprises. Investigated basic indicators of efficiency of investments into marketing activities of the company.